

Open source og åbne standarder – en gratis frokost?

Hans Lembøl

En eller anden amerikaner skal have udtalt disse visdomsord: "There is no such thing as a free lunch". En stor sandhed. Intet i denne verden er gratis. Alt har en omkostning på en eller anden måde, et eller andet sted. Således også med Open source - altså programmer med fri adgang til kildekoden, og ofte gratis eller billige at anskaffe.

Først en indledende bemærkning til opklaring af et par begreber: Open source og åbne standarder er ikke det samme. *Open source* betegner, at et programs grundlæggende kode, kildekoden, er frit tilgængelig. Brugeren har altså mulighed for fuldt legalt at bruge et program som platform for videre (egen)udvikling. *Open source* programmer er ofte gratis (*freeware*), men der kan også være tale om betaling i et eller andet omfang. *Åbne standarder* betegner, at datasæt og/eller filer ikke er begrænset til kun at kunne fungere under ét bestemt program, men kan udveksles imellem og bearbejdes af brugere, der anvender forskellige programmer og systemer. Det er naturligvis overordentlig praktisk, og derfor vokser kravene om åbne standarder til softwareleverandørerne. Selv Microsoft, der jo med en vis ret kan hævde at være standardsætter, begynder, at lukke op for åbne standarder.

Vi bevæger os altså softwaremæssigt mod en mere åben og fleksibel verden. Men bevæger vi os så også i retning af en gratis, billigere eller bedre softwareverden? Det er det, man i politikens verden kalder et godt spørgsmål.

Baserer man sig på Microsofts standarder i sine valg af software, kan man med rimelig sikkerhed anskaffe produkter fra forskellige leverandører og alligevel have vished for, at de forskellige programmer kan samarbejde på grundlag af det man også betegner markedsstandarder eller de facto standarder – altså de standarder, som Microsoft i kraft af sine softwareprodukters udbredelse har formået at sætte.

Det virker, det kan sameksistere, det kan supporteres. Man kan som bruger nøjes med at koncentrere sig om selve den eller de applikation(er), man skal anvende, og man behøver ikke at have teknisk ekspertise inden

for rækkevidde. Måske kunne man ønske sig, at et produkt kunne noget helt specielt, som man lige havde brug for, men i de langt de fleste tilfælde er man dækket tilstrækkeligt ind med standardproduktets funktionalitet.

Anderledes når man bevæger sig over i *Open source* verdenen. Her kan man nogle gange være heldig at finde et produkt, der lige passer til de aktuelle behov. I andre tilfælde må man så færdes på *Open source* verdens præmisser og udvikle og tilpasse – selv eller ved hjælp af konsulenter. Dermed kan man naturligvis også opnå at få lige præcis den tilpasning og den funktionalitet, man ønsker. At komme dertil er imidlertid ikke altid gratis. Ligesom det heller ikke er gratis at vedligeholde og videreudvikle egenudviklet software. For ikke at tale om de omkostninger, der kan løbe på, når man eventuelt skal sørge for at få udviklet og vedligeholdt snitflader til andre softwareprodukter.

Det er i øvrigt værd at være opmærksom på, at også *Open source* produkter kan være underlagt de helt traditionelle markedsmekanismer og -betingelser. Når f.eks. store "spillere" på IT-banen som f.eks. Novell, IBM, HP og andre satser på Linux-verdenen, er det ikke kun fordi disse firmaer synes, at *Open source* er alle tiders ide, nej det er af ganske almindelige kommercielle grunde, og det oprindelige *Open source* miljø, hvor idealister udviklede gratis programmer, er temmelig langt væk.

Men der er stadig idealister, der udvikler gratis programmer; det gælder f.eks. kontorpakken *OpenOffice*, som kombinerer *Open source* med åbne standarder, og som er ganske gratis. Her er det især de åbne standarder, man skal lægge mærke til. I tilfældet *OpenOffice* sikrer de, at man uden videre kan anvende *OpenOffice* i en Microsoftverden, idet *OpenOf-*

ficke sameksisterer ganske fremragende med Microsoft Office, når det gælder import og eksport af dokumenter. Men sådan er det ikke nødvendigvis med alle *Open source* produkter.

Derfor bør overvejelser om, i hvor høj grad man er afhængig af software fra flere forskellige leverandører, indgå i ens overvejelser, når man vurderer, i hvor høj grad man vil basere sig på *Open source*. Eksempelvis kunne det jo være fristende, hvis man fuldkommen kunne slippe for at skulle betale licensafgifter ved udelukkende at basere sig på *Open source*: Styresystem en Linux-distribution, kontorpakke OpenOffice, browser Firefox, database MySQL - og diverse andre *Open source* programmer ad libitum. Det hele gratis - og dog... For så snart man titter ud over kanten på sit eget skrivebord og skal have sit gratis *Open source* miljø til at spille sammen med den øvrige verden, melder problemerne sig i form af behov for udvikling af snitflader, vedligeholdelse af disse, problemer i forbindelse med import og eksport af data fra andre, der ikke lige er indrettet som én selv osv.

Åbne standarder fremmer samarbejdet.
Open source gør det ikke nødvendigvis.

Men i specielle miljøer og i specielle sammenhænge kan *Open source* være det mest fordelagtige valg. I et lukket miljø, hvor man skal have udviklet et program til et specielt formål, og hvor man råder over dygtige udviklere, kan det være en fordel at udvikle ved hjælp af *Open source* værktøjer, fordi man i så fald kan tilpasse sit program præcis til egne behov, da man har adgang til kildekoden. Her kan *Open source* altså være en styrke. Andre steder er det modsatte tilfældet, fordi det man sparer på gyngerne (licenserne) måske i sidste ende bliver brugt på karrusellerne (vedligeholdelse, udvikling og tilpasning).

Det bedste råd, man kan give - hvis man overhovedet kan rådgive generelt - er: Analysér egne behov og forudsætninger, prøv at afdække mulige problemstillinger ved valg af den ene eller den anden type software, og vælg så det der ser ud til at være mest velegnet ud fra brugermæssige, behovsmæssige, tekniske og økonomiske betragtninger - i lige netop den rækkefølge.

Om forfatteren

Hans Lembøll, forhenværende IT-chef, Slagelse Kommune.